

KRISTJANI IN VOLITVE

dr. Ivan Janez Štuhec

KRISTJANI IN VOLITVE

Kaj bi kristjan moral vedeti pred volitvami?

V naši domovini pogosto slišimo besedne zveze, kot so: »politika je umazana«, »jaz sem apolitičen«, »mene politika ne zanima«, »proč od politike«, »vsi so pokvarjeni«, »vera in politika nimata nič skupnega«, »jaz sem neodvisen«, »sem neopredeljen«, »nisem član nobene stranke« in podobno.

Vse te trditve povedo nekaj o naši politični kulturi. Predvsem to, da je nimamo. Zakaj je nimamo? Zato, ker smo tako vzgojeni. Tudi kristjani! Vsa leta po drugi svetovni vojni so nam dopovedovali, da je vera zasebna stvar. In to smo vzeli smrtno resno, še danes.

Najprej si odgovorimo na vprašanje:

Kaj je politika?

Obstaja več različnih opredelitev.

Pojem politika izhaja iz besede *polis*, ki pomeni mestno državo v stari Grčiji. V najširšem pomenu besede je politika vsako ukvarjanje z javnimi zadevami.

Jezuit Bartolomeo Sorge je politiko tako opredelil: »V širšem pomenu besede razumemo politiko kot politično kulturo. To pomeni, da politika izraža neki pogled na svet, človeka in na zgodovino.« On to imenuje Politika z veliko začetnico. Politika z malo začetnico pa se nanaša na praktično delovanje, ki je značilno za stranke, sindikate, vlado in javno upravo. Oba vidika sta med seboj neločljivo povezana.

**Preprosto in kratko rečeno: politika je skrb za skupno dobro.
In zato smo vsi odgovorni in poklicani, da pri tem sodelujemo.**

Papež Benedikt XVI. je politiko tako opredelil v okrožnici *Bog je ljubezen*:

»Pravična ureditev družbe in države je osrednja naloga politike. Pravičnost je cilj in zato tudi notranje merilo sleherne politike. Politika je več kakor tehnika oblikovanja javne ureditve: njen izvor in cilj je ravno pravičnost, ta pa je etične narave. Graditev pravične družbe in državne ureditve, po kateri vsakemu pripada svoje, je osnovna politična naloga.«

Zapisal je tudi: »Politika je kraljestvo razuma, in sicer ne zgolj tehničnega in preračunljivega, marveč moralnega razuma, ker sta cilj države in tako končni cilj politike moralne narave namreč **mir in pravičnost**« (Benedikt XVI., *Evropa – kje si: izzivi prihodnosti*, Slomškova založba, 2006, 55). V enem od svojih predavanj pa je celo dejal, da je politika »kraljestvo razuma«!

Kaj je skupno dobro?

Nekaj konkretnih primerov za skupno dobro:

- Skupno dobro je, da odlagamo smeti na pravo mesto in da jih za to namenjene službe odpeljejo.

Ali to zadeva tudi mene?

- Skupno dobro je, da si z delom zaslužimo hrano, obleko, stanovanje ali hišo in vse, kar potrebujemo, da smo materialno zadovoljni.

Ali delamo vse to?

- Skupno dobro je, da imamo socialno, zdravstveno in pokojninsko zavarovanje.

Kaj sledi, če pri tem ne sodelujemo? Pristanemo na cesti, umremo zaradi banalnih zdravstvenih težav in na starost bomo v breme družbi. Je to cilj večine državljanov?

- Skupno dobro je, da s svojim delom in talenti prispevam k blagostanju podjetja, družbe in cele države.

Ali počnemo to?

- Da bi država lahko uresničevala dobro za vse, mora pobirati davke. Davki morajo iti v sisteme skupnega dobrega.

Ste tudi vi davkoplačevalec?

- Skupno dobro je, da imamo zdravo pitno vodo in gorivo za stroje in avtomobile.

Se nas to tiče?

Zaključek: vsi smo del družbe in člani določene države. Vsi imamo svoja prepričanja o tem, kdo in kaj smo. Vsi s svojim delom prispevamo k skupnemu dobremu in vsi od njega tudi kaj dobimo. Torej smo vsi politična bitja z veliko začetnico.

Pogled na svet

Kot smo že prebrali, **Sorge** pravi, da je politika v širokem pomenu besede »pogled na svet«. Vsi ljudje imamo določen pogled na svet. Odvisen je od naše izobrazbe in od izkušenj, ki smo si jih v življenju pridobili. Pogled na svet se razteza od tistega skrajno negativnega, ko ljudje ne vidijo nobenega smisla na tem svetu, do onega, ko so našli odgovor na vprašanja, od kod sem in kam grem, kje so moje korenine in kaj je moja prihodnost. Svoj pogled na svet tudi projiciramo v družbo in v politično življenje. Ker je tako, imamo v politiki z malo začetnico stranke z različnimi pogledi na svet.

Pogled na človeka

Pogled na svet je tesno povezan s pogledom na človeka, na nas same. Kdo smo? Smo živali, smo njim podobni, smo iz opic? Ali pa smo malo nižji od angelov in ustvarjeni po Božji podobi in sličnosti?

Prvi odgovor se zdi pravi, kadar nam je pomembno le to, da zadovoljimo svoje nagone. V drugem primeru pa si prizadevamo za kulturo, ki človeka dviga nad živalski svet.

Tudi naš pogled na človeka projiciramo v politično življenje. Vsaka politična skupina ima določen pogled na človeka. Eni ga vidijo predvsem kot posameznika, individualno bitje. Drugi ga vidijo kot družbeno bitje, ki mora služiti kolektivu. Tretji ga vidijo kot osebo z lastnim dostojanstvom in kot nekoga, ki v sebi združuje individualno, družbeno in tudi presežno ali versko dimenzijo.

Pogled na zgodovino

Človek je edino živo bitje, ki ustvarja in se zaveda svoje zgodovinske vloge. Je bitje preteklosti, sedanjosti in prihodnosti. Z drugo besedo: je bitje, ki se zaveda časovne dimenzije. Eni pravijo: »Pustimo preteklost in glejmo v prihodnost!« Drugi trdijo, da jih zanima samo sedanjost. Tretji se ukvarjajo s preteklostjo in gredo na živce prvima dvema skupinama.

Ker pa je čas nekaj, kar ima preteklost, sedanjost in prihodnost, je potrebno upoštevati to kot celoto. Tudi pogled na zgodovino ima v političnem življenju različna mesta.

Krščanski pogled na svet, človeka in zgodovino

Krščanski pogled na svet, človeka in zgodovino izvira iz Svetega pisma. Kristjani verjamemo, da je Bog ustvaril svet, kozmos, celotno stvarstvo. Človek lahko vse to razlaga in raziskuje, ne more pa nič podobnega ustvariti. Torej ni vseomogočen.

Stvarstvo je človeku zaupano v uporabo, ki pa naj ne bi bila zloraba in iztrebljanje. Tako zadenemo ob aktualno vprašanje ekologije, ki jo danes mnogi zlorablajo kot ideološki princip.

Človek kot svojemu Stvarniku podobno bitje je moški in ženska, to je daleč prevladujoč princip v naravi. Iz te naravne danosti se nadaljuje človeški rod.

Človek pa je tudi bitje, ki ima pamet, razum. Zato je za svoja dejanja odgovoren, za razliko od živali. Človek je bitje, ki ima določene danosti, ki si jih ni sam izbral, recimo genski zapis. Ima pa tudi svobodo in svobodno voljo. Kot razumno in svobodno bitje je človek tudi etično in moralno bitje. Zaradi tega si v skupnosti postavlja pravila, ki njegovo svobodo usmerjajo in omejujejo. Postavlja pa si tudi etična in moralna pravila, ki ga zavezujejo v njegovi vesti.

V moči svojega presojanja se človek uči iz preteklosti, iz lastne izkušnje in izkušnje drugih. Tako oblikuje svojo zgodovinsko zavest. Zgodovina bi naj bila učiteljica življenja – pod pogojem, da jo presojamo v luči tistega, kar je bilo

dobro ali slabo za človeka in za skupnost. Iz zgodovine naj bi se učili modrosti za sedanjost in prihodnost.

Kristjan ne more pristati in sprejeti fraz »pustimo zgodovino zgodovinarjem«, »pustimo preteklost in glejmo v prihodnost!« Te fraze so pogubne za razvoj sleherne skupnosti in človeštva v celoti. Vedno znova zato tudi ugotavljamo, da se nismo iz zgodovine nič naučili. Stavek »Kako je to mogoče v 21. stoletju?«, na primer vojna v Ukrajini in vsa grozodejstva, ki se tam dogajajo, izrekajo ljudje, ki imajo napačen pogled na zgodovino.

Osrednja naloga politike je pravična družbena ureditev

V kolikor izhajamo iz razumevanja politike z malo začetnico in iz opredelitve papeža Benedikta XVI., je osrednja naloga politike, političnih strank in drugih njim podobnih organizacij, da delajo za pravično družbo. To počnejo s pomočjo zakonodaje, ki ima svoje temelje v človekovih pravicah in v ustavi. Tako naj bi bilo v demokratični družbi!

Zakaj pa vedno ni tako? Zato, ker skupine, ki so na oblasti, vnašajo v pravni red svoj pogled na svet, človeka in zgodovino. Ko to postavijo pred pravičnost za vse državljane, postane njihova ideologija merilo za vse.

Stranke se lahko razlikujejo v iskanju bolj ali manj pravičnih rešitev, to ni težava. Ko pa postavijo svojo ideologijo nad pravičnost za vse, postane ta pravni red in pravna država ujetnika njihove ideologije. Na primer: stranka, ki izpostavlja samo svobodo kot glavno merilo svojega političnega delovanja, je iz

pomembne človekove sposobnosti naredila ideologijo. Podobno so to naredile liberalne stranke, ki so poudarjale samo posameznika, in kolektivistične, ki so poudarjale samo skupnost oziroma kolektiv.

Pravičnost se lahko gradi pod pogojem, da se zazna resnične probleme v družbi in da se jih skuša rešiti ter zakonsko urediti tako, da bo čim večje število državljanov zadovoljnih.

Za primer pogledjmo infrastrukturne povezave v državi. Eni lahko pridejo na delovno mesto po hitrih poteh, drugi potrebujejo ure napornega potovanja. To ni pravično. Naloga politike je, da skrbi tudi za obrobje države in ne samo za njene centre. Da bi se to lažje izvajalo, sta pomembni lokalna samouprava in regionalna samostojnost – pokrajine. Samo takšna struktura onemogoča tako imenovani centralizem. To velja za vsa področja, od cest do šolstva in kulture.

Pravičnost je etična

Zakoni, ki naj bi urejali čim bolj pravične odnose med državljani, niso samo stvar pravičnosti, ampak tudi etičnosti in moralnosti. Pravo in morala sta kot sosednja člena iste verige: enkrat se bolj, drugič manj prekrivata. Vsekakor pa enega ni brez drugega. Etika je izraz pogleda na svet, človeka in zgodovino. Zato se v družbi neprestano odvija razprava, ki ni samo pravna, ampak tudi etična.

Za primer pogledimo vprašanje zakonodaje, ki ureja splav, evtanazijo in pravice istospolnih oseb. Vse to so prvovrstna etična vprašanja in ne najprej pravna vprašanja. Če ob teh vprašanjih ni doseženo minimalno etično soglasje, ne more priti do pravičnega zakona. Zakoni, ki se na teh področjih sprejmejo s preglasovanjem, so nepravični in neetični. Tako bodo vedno ostali kamen spotike in družbene polemike.

Kot primer pogledimo splav. Ni vseeno, ali pravo ureja to vprašanje kot pravico ali kot svoboščino. Če gre za pravico, jo mora država s pomočjo medicinske stroke obvezno izvajati na dosegljiv način. Če gre za svoboščino, si mora državljan prizadevati, da jo lahko uveljavi, država mu to omogoča, kakor omogoča tudi nasprotno, da državljana odvrne od tega dejanja. Slovenska ustava govori o svoboščini in ne o pravici. Z razlogom, ker se na ta način zavaruje tudi svoboda medicinskega osebja, ki ima tudi pravico do svojega prepričanja in svobodo, da ne izvaja praks, ki so proti prepričanju. Pravica žensk do splava omejuje svobodo medicinskega osebja, in to je nepravično. Podobno bi lahko razmišljali o drugih primerih, kjer se pravičnost in etika močno prikrivata, vsekakor pri vseh aktualnih zadevah, kot so evtanazija, različne opredelitve spola, pravice istospolnih oseb itd.

Pomen civilne družbe

Vsi državljani smo politična bitja, nismo pa vsi strankarsko ali sindikalno politično organizirani. Zato v demokratični družbi poznamo civilno družbo, ki jo sestavljamo vsi državljani – *civis*. Vendar tudi civilna družba zahteva svojo obliko organiziranosti. Zakaj? Zato, da se ve, kdo prevzema odgovornost za stališča in dejanja.

To, kar se je dogajalo v obdobju 2020–2022 z ljubljanskimi kolesarji, je v nasprotju z urejeno demokracijo. Kolesarska civilna družba je v politični kampanji naenkrat dobila svojega glavnega predstavnika v Inštitutu 8. marec, prej pa so bili brezimna množica z izpostavljenimi posamezniki brez sleherne odgovornosti do države in njenih vej oblasti. Na žalost so glavni mediji v državi to tolerirali in propagirali. Pod plaščem civilne družbe se je dogajala anarhija, ki je imela glavni cilj v strmoglavljenju obstoječe legitimno izvoljene oblasti. To bi lahko imenovali tudi revolucija pod krinko civilnosti in kulturnosti. V bistvu pa je šlo za anarhizem brez izrazitega fizičnega nasilja, nadomestilo ga je verbalno nasilje, ki je močno oblikovalo zavest volilnega telesa. To verbalno nasilje je izkoristilo tudi krizni čas pandemije kovida. Vsaka revolucija izkoristi družbeno nestabilne razmere, da lahko pride na oblast. Tega se pač nismo naučili iz zgodovine, ker revolucijo še vedno razumemo kot nekaj naprednega in dobrega za družbo.

Civilna družba je pomembna zato, da predstavlja neprestano ogledalo tistim, ki so na oblasti. Njena naloga je, da opozarja na nepravilne rešitve v družbi in da v obdobju med volitvami ugotavlja, kaj vse bi bilo potrebno urediti in spremeniti, da bi politika to videla in razumela ter vzela v svoj program reševanja problemov, ki jih imajo državljani. Civilna družba običajno vidi posamične probleme, politika pa mora gledati celoto in širše. Bistveno za civilno družbo je, da mora biti in ostati blizu državljanom in ne političnim strankam. Ko se sindikati in civilne organizacije popolnoma poenotijo z določeno politično skupino, niso več civilna družba, ampak so del političnih strank in njihove ideologije.

Najpomembneje za civilno družbo je, da jo neposredno finančno podpirajo zainteresirani državljani. V Sloveniji so res prava civilna družba Katoliška cerkev in druge verske skupnosti.

Cerkev in država

V našem okolju najbolj pogosto slišimo, da sta Cerkev in država ločeni in da to pomeni, da se Cerkev ne sme vmešavati v politiko. Drži, Cerkev in država sta ločeni od Jezusa naprej, ko je rekel: »Dajte cesarju, kar je cesarjevega, in Bogu, kar je Božjega!« (Mr 12,17).

Cerkev in verske skupnosti skrbijo za versko področje državljanov. Država pa ima odgovornost za uresničevanje verske pravice istih državljanov, saj je to stvar pravičnosti in skupnega dobrega. Obe instituciji se morata o teh stvareh dogovarjati, pogovarjati in sodelovati. Samo tako lahko urejata skupno dobro na področju človekove pravice o svobodi verovanja, nobena pa ne prevzema pristojnosti druge. S tem se tudi Cerkev ne vmešava v politiko, pač pa jo sooblikuje, ker so njeni verniki tudi državljani.

Sredstva družbenega obveščanja

Pravijo, da so mediji četrta veja oblasti. V Sloveniji so prva veja oblasti, ker so na štirih zaporednih državnozborskih volitvah ustvarili novi politični obraz, ki je dobil relativno večino. Če bi mediji izvrševali svojo kritično vlogo do oblasti, bi se to ne moglo zgoditi. Slovenski medijski prostor je v veliki večini nepravičen in ne dela za skupno dobro. Zato je potrebno do medijev gojiti skrajno kritično in previdno držo.

Deset pravil za volitve

1. Vsi smo državljani in imamo pravico in dolžnost, da se udeležimo volitev.
2. Pred volitvami si moram odgovoriti na vprašanje: Kakšen pogled na svet, človeka in zgodovino ima stranka ali kandidat?
3. Ker je politika skrb za skupno dobro, me ne zanimajo obljube, ampak v preteklosti storjena dejanja.
4. Ker je politika delo za pravičnost, me zanima, ali so zakoni dosegli večjo pravičnost ali povzročili nove krivice.
5. Pravičnosti ni brez etike in morale, zato me zanima, ali so sprejeti zakoni tudi etični.
6. Kakšno vlogo ima civilna družba? Je podaljšek določene politične skupine ali pa je samostojna in neodvisna?
7. Komu verjamem pred volitvami? Sebi in svoji kritični oceni ali medijem?
8. Kot verniku mi je pomembno, da se verska svoboda uresničuje na vseh ravneh družbenega in javnega življenja. Kdo to zagovarja in tako tudi dela, če je bil na oblasti?
9. S kom se politiki povezujejo v mednarodnem okviru: s tistimi, ki delajo za mir in pravičnost, ali z onimi, ki zagovarjajo revolucionarne in nasilne družbene spremembe?
10. Na volitvah se ne odločamo po čustvih, simpatijah in antipatijah, odločamo se po pametni presoji o tem, kaj bo dobro za skupnost, kdo bo naredil več za pravičnost in mir.

